ISNN:2181-1296

SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI

САМАРКАНДСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ ШАРОФА РАШИДОВА

SAMARKAND STATE UNIVERSITY NAMED AFTER SHAROF RASHIDOV

ILMIY AXBOROTNOMA

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК
SCIENTIFIC JOURNAL

GUMANITAR FANLAR SERIYASI

№ 2/2 (156)
2026

ISSN 2181-1296

ILMIY AXBOROTNOMA

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК SCIENTIFIC JOURNAL

2026-yil, 2-son (156/2) GUMANITAR FANLAR SERIYASI

Tarix, Falsafa, Huquqshunoslik, Siyosiy fanlar, O‘qitish metodikasi, Filologiya, Pedagogika, Sotsiologiya, Psixologiya

Samarqand viloyat matbuot boshqarmasida ro‘yxatdan o‘tish tartibi 09-25.
Jurnal 1999-yildan chop qilina boshlagan va OAK ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR **R.I.XALMURADOV, t.f.d., professor**
BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI: **H.A.XUSHVAQTOV, f-m.f.d., dotsent**

TAHRIRIYAT KENGASHI:

M.Q.Muhiddinov	-f.f.d., professor (SamDU)	B.E.Ergashev	-t.f.d., professor (SamDU)
Stefano Benazzi	-Bolonya universiteti professori (Italiya)	S.A.Karimov	-f. f. d., professor (SamDU)
Simone Mantelini	-Bolonya universiteti professori (Italiya)	M.X.Lutfullayev	-p.f.d.. professor (SamDU)
Sh.Y.Ziyodov	-i.f.d. (Imom Buxoriy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi)	A.R.Samadov	-fal. f.d., professor (SamDU)
N.U.Arabov	-i.f.d., professor (SamDU)	Sh.A.Hasanov	-f.f.d., professor (SamDU)
Hiroaki Huziie	-Osaka universiteti professori (Yaponiya)	B.S.G‘oyibov	-t.f.d., (SamDU)
B.O.To‘rayev	-fal. f.d., professor (Imom Buxoriy xalqaro ilmiy-	G.B.Normurodova	-t.f.d., (SamDU)
A.B.Pardayev	-f. f.d., professor (SamDU)	F.Sh.Rashidova	-t.f.f.d., dotsent (SamDU)
O.Yusupova	-f.f.n., dotsent (SamDU)	D.Q.Usmonova	-i.f.n., dotsent (SamDU)
O.Qodirov	-p.f.n., dotsent (SamDU)	N.A.Isakova	-f.f.n., dotsent (SamDU)

Obuna indeksi – yakka tartibdagi obunachilar uchun **- 5583,**
tashkilot, korxonalar uchun- **5584**

M U N D A R I J A
C O N T E N T S

№	Maqola nomi	Article title	Bet/page
1	Samarqandning Temuriylar sulolasi davridagi evolyutsiyasi, uning sivilizatsiyalarga o‘zaro ta’siri va uyg‘unlashuvi **Keremu N.**	The evolution of samarkand during the timurid dynasty and the interaction and fusion of its civilizations **Keremu N.**	**5-11**
2	Nazar Eshonqulning “Bepoyon osmon” hikoyasida muallif uslubiga lingvopoetik jihatdan yondashuv **Safarova D.B.**	A Linguopoetic Approach to the Authorial Style in Nazar Eshonqul’s Short Story “Bepoyon osmon” (The Boundless Sky”) **Safarova D.B.**	**12-15**
3	Ingliz va o‘zbek tillarida neologizmlarning tasnifi va ularning til tizimidagi o‘rni **Pardayeva N.B.**	Classification of neologisms in english and uzbek languages and their role in the language system **Pardaeva N.B.**	**16-20**
4	O‘rta asrlarda sharq va g‘arbiy yevropa mamlakatlaridagi davlat boshqaruvi va ijtimoiy tuzilmalarining qiyosiy tahlili **Abdullayev A.G.**	A comparative analysis of public administration and social structures in the countries of Eastern and Western Europe in the Middle Ages **Abdullaev A.G.**	**21-27**
5	Davlat ekologik ekspertizasi tizimining shakllanish tarixi va uning rivojlanish bosqichlari **O‘tayev O‘. Ch.**	History of the formation of the state ecological expertise system and its development stages **Utaev U. Ch.**	**28-30**
6	Samkomstarisning Samarqanddagi arxeologik tadqiqotlari va muzey fondlari shakllanishiga qo‘shgan hissasi **Yunusov M.**	The contribution of samkomstaris to archaeological research in Samarkand and to the formation of museum collections **Yunusov M.**	**31-36**
7	7-9-sinf o‘quvchilarining stem kompetensiyalarini baholash: spetsifikatsiya, mezonlar va kpi indikatorlari **Aliyeva X.Sh.**	Assessment of Stem competencies of 7-9 grade students: specification, criteria and kpi indicators **Alieva Kh.Sh.**	**37-42**
8	Raqamli tibbiy ta’limda talabalarda profilaktik immun madaniyatni rivojlantirish texnologiyalari **Mirzakarimova D.B.**	Technologies for the development of preventive immune culture in digital medical education students **Mirzakarimova D.B.**	**43-49**
9	10-12 yoshli kurashchilarda egiluvchanlik sifatining kurash texnikasini o‘zlashtirish samaradorligiga ta’siri **Toshmurodov O.**	The effect of flexibility on the efficiency of kurash technique acquisition in 10–12-year-old kurash athletes **Toshmurodov O.**	**50-57**
10	Влияние государственной политики развития спорта (в контексте «нового Узбекистана») на мотивацию учащихся спортивных школ **Мадаминов Б.Ш.**	The influence of state policy on sports development (in the context of "New Uzbekistan") on the motivation of students in sports schools **Madaminov B.Sh.**	**58-62**
11	Трансформация и калькирование иронических фразеологических единиц в русском и узбекском языках **Тошбекова Д.И.**	Transformation and Calquing of Ironic Phraseological Units in Russian and Uzbek **Toshbekova D.I.**	**63-68**
12	Объективная и субъективная модальность в русском и узбекском языках **Усманова С.Ю.**	Objective and subjective modality in Russian and Uzbek languages **Usmanova S.Yu.**	**69-76**
13	Образ женщин в произведениях Ч. Айтматова **Хаитова Ф.С.**	The Image of Women in the Works of Ch. Aitmatov **Khaitova F.S.**	**77-81**
14	Voleybol murabbiylarini tayyorlash jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish afzalligi **Boltayev Z.B.**	The advantage of using modern pedagogical technologies in the process of training volleyball coaches **Boltaev Z.B.**	**82-87**

№	Maqola nomi	Article title	Bet/page
15	Bo‘lajak shifokorlarda klinik-diagnostik kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik modeli va raqamli ta’lim **Zokirov M.M.**	Pedagogical model for developing clinical-diagnostic competence in future physicians and digital educational technologies **Zokirov M.M.**	**88-93**
16	Turkiya hamkorlik va muvofiqlashtirish agentligi (tika)ning tashkil etilishi va rivojlanish bosqichlari hamda tashkiliy-siyosiy asoslari **Isadjanov B.I.**	The Establishment and Development of the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA), as well as its Organizational and Political Foundations **Isadjanov B.I.**	**94-98**
17	Ingliz gazeta sarlavhalarining tarjima xususiyatlari: lingvostilistik tahlil **Husanova Sh.Z., Isakova N.A.**	Translation features of English newspaper headlines: linguistic-stylistic analysis **Husanova Sh.Z., Isakova N.A.**	**99-103**
18	Boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘qitishda 4k modeli orqali fikrlash va ijodkorlikni rivojlantirish **Gadayev O.Y., Norkulova J.S.**	Developing thinking and creativity through the 4k model in teaching mother tongue in primary grades **Gadayev O.Y., Norkulova J.S.**	**104-108**
19	Raqamli demokratiya sharoitida legitimlik va fuqarolik faolligining konfiguratsiyasi **Muminjonova U.X.**	Configuration of legitimacy and citizenship in the digital democracy **Muminjonova U.X.**	**109-113**
20	Simulyatsion va raqamli ta’lim muhitida jarrohlik fanini o‘qitishda amaliy kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyasi **Abduvoxidov A.A.**	Technology for developing practical professional competencies in teaching surgery within a simulation-based and digital learning environment **Abduvoxidov A.A.**	**114-119**
21	Shoshilinch tibbiy yordamda travmatologik holatlarni sun’iy intellekt asosida erta triaj qilish va klinik qaror qabul qilish samaradorligini oshirish metodikasi **Xolmatov A.A.**	Methodology for improving the efficiency of early triage and clinical decision-making in traumatological conditions in emergency medical care based on artificial intelligence **Xolmatov A.A.**	**120-125**
22	Bo‘lajak shifokorlarda klinik qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik raqamli texnologiyalari **Samatov Z.Z.**	Pedagogical digital technologies for developing clinical decision-making competence in future physicians **Samatov Z.Z.**	**126-130**
23	Yuqumli kasalliklar fanini o‘qitishda klinik-profilaktik fikrlash va epidemiologik xavflarni boshqarish kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasi **Turdiyev M.N.**	Technology for developing clinical-preventive thinking and epidemiological risk management competencies in teaching infectious diseases **Turdiev M.N.**	**131-136**
24	Bo‘lajak shifokorlarga raqamli ta’lim muhitida anatomiya fanini o‘qitishninig zamonaviy texnologiyalari **Nishonova D.T.**	Modern technologies of teaching anatomy to future physicians in a digital educational environment **Nishonova D.T.**	**137-142**
25	Stomatologiya ta’limida valeologik madaniyatni rivojlantirishning integrativ va raqamli pedagogik texnologiyalari **Kamoliddinova I.Sh.**	Ntegrative and digital pedagogical technologies for developing valeological culture in dental education **Kamoliddinova I.Sh.**	**143-148**
26	Raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarda mediasavodxonlik ko‘nikmalarini interfaol ta’lim texnologiyalari asosida takomillashtirish **Temirova Z.A.**	Improving students’ media literacy skills in a digital learning environment based on interactive educational technologies **Temirova Z.A.**	**149-154**
27	Tibbiy ta’lim muassasalari talabalarida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasi **Kamalova D.A.**	Technology for developing clinical thinking competence among students of medical educational institutions **Kamalova D.A.**	**155-159**
28	Charlz Dikkensning ijodida idio-stilning rivojlanishi: lingvostilistika tahlili **Rahmatilloyeva R.S.**	The development of idio-style in charles dickens’s creative work: linguastylistic analysis **Rahmatilloeva R.S.**	**160-167**

UDK: 378:614.211 https://doi.org/10.59251/2181-3973.2025.v1.138.1.3930

TIBBIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARIDA KLINIK FIKRLASH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI

D.A.Kamalova
CAMU Central Asian Medical University xalqaro tibbiyot universiteti, Andijon, O'zbekiston.

D.A.Kamalova
CAMU Central Asian Medical University xalqaro tibbiyot universiteti, Andijon, O'zbekiston.

Kelib tushgan: 21.03.2026
Ko'rib chiqildi: 04.04.2026
Qabul qilindi: 24.04.2026
Nashr qilindi: 30.05.2026

Nashriyotchi: Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti.

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada tibbiy ta'lim muassasalari talabalarida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasining nazariy, metodologik va amaliy jihatlari kompleks tarzda tahlil qilinadi. Zamonaviy tibbiy ta'lim tizimida klinik fikrlash bo'lajak shifokorning kasbiy tayyorgarligi va professional kompetensiyasini belgilovchi eng muhim intellektual ko'nikmalardan biri hisoblanadi. Klinika amaliyotida to'g'ri diagnostika qo'yish, differensial tashxis o'tkazish, optimal davolash taktikasini tanlash hamda bemor holatini kompleks baholash jarayonlari shifokorning klinik fikrlash darajasiga bevosita bog'liq. Maqolada tibbiy ta'lim jarayonida klinik fikrlash kompetensiyasini shakllantirishning pedagogik asoslari, kompetensiyaviy yondashuv, integrativ o'qitish texnologiyalari hamda simulyatsion ta'lim muhitining didaktik imkoniyatlari ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Tadqiqotda muammoli o'qitish (Problem-Based Learning), klinik vaziyatlarga asoslangan o'qitish (Case-Based Learning), simulyatsion treninglar, virtual bemor texnologiyalari va raqamli ta'lim platformalarining klinik fikrlashni rivojlantirishdagi samaradorligi o'rganildi.

Kalit so'zlar: klinik fikrlash, tibbiy ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv, simulyatsion ta'lim, klinik vaziyat, diagnostik tahlil, pedagogik texnologiya.

Технология развития клинического мышления у студентов медицинских образовательных учреждений

Аннотация. В данной научной статье рассматриваются теоретические, методологические и практические аспекты технологии развития клинического мышления у студентов медицинских образовательных учреждений. В современной системе медицинского образования клиническое мышление является одной из ключевых профессиональных компетенций будущего врача, определяющих его способность анализировать клинические данные, проводить дифференциальную диагностику и принимать обоснованные клинические решения. В работе обоснованы педагогические основы формирования клинического мышления в медицинском образовании на основе компетентностного подхода, интегративных образовательных технологий и возможностей симуляционного обучения. Особое внимание уделено использованию проблемно-ориентированного обучения (Problem-Based Learning), обучению на основе клинических случаев (Case-Based Learning), симуляционным тренингам, технологиям виртуального пациента и цифровым образовательным платформам.

Ключевые слова: клиническое мышление, медицинское образование, компетентностный подход, симуляционное обучение, клинические случаи, диагностическое мышление, педагогические технологии.

Technology for developing clinical thinking competence among students of medical educational institutions

Abstract. This scientific article examines the theoretical, methodological, and practical aspects of the technology for developing clinical thinking competence among students of medical educational institutions. In modern medical education, clinical thinking is considered one of the most important professional competencies of future physicians, determining their ability to analyze clinical information, perform differential diagnosis, and make evidence-based clinical decisions. The study substantiates the pedagogical foundations for developing clinical thinking based on a competency-based approach, integrative educational technologies, and the didactic potential of simulation-based learning environments. Particular attention is paid to the use of innovative teaching methods such as Problem-Based Learning (PBL), Case-Based Learning (CBL), simulation training, virtual patient technologies, and digital educational platforms.

Keywords: clinical thinking, medical education, competency-based approach, simulation-based learning, clinical cases, diagnostic reasoning, pedagogical technologies.

Kirish. Zamonaviy tibbiyot sohasining jadal rivojlanishi, diagnostika va davolash texnologiyalarining murakkablashuvi hamda sog‘liqni saqlash tizimida innovatsion yondashuvlarning keng joriy etilishi bo‘lajak shifokorlarning kasbiy tayyorgarligiga qo‘yiladigan talablarni tubdan o‘zgartirmoqda. Bugungi kunda tibbiy ta’lim tizimining asosiy vazifalaridan biri talabalarni nafaqat nazariy bilimlar bilan ta’minlash, balki ularda klinik fikrlash, analitik tahlil, diagnostik qaror qabul qilish va murakkab klinik vaziyatlarda tezkor hamda asosli xulosa chiqarish kompetensiyalarini shakllantirishdan iborat. Klinik fikrlash shifokorning professional faoliyatida muhim intellektual jarayon bo‘lib, u bemor holatini kompleks tahlil qilish, simptomlar o‘rtasidagi sabab-oqibat bog‘liqligini aniqlash, differensial diagnostika o‘tkazish hamda optimal davolash taktikasini tanlash jarayonlarini o‘z ichiga oladi. Shu sababli klinik fikrlash bo‘lajak shifokorlarning kasbiy kompetensiyasining asosiy tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Xalqaro tibbiy ta’lim tadqiqotlari natijalariga ko‘ra, klinik amaliyotdagi diagnostik xatoliklarning 15–20 % ga yaqini klinik fikrlash jarayonidagi kamchiliklar bilan bog‘liq ekani aniqlangan. Shuningdek, ayrim tadqiqotlarda tibbiyot talabalarining 60–70 % i murakkab klinik vaziyatlarni mustaqil tahlil qilishda qiyinchiliklarga duch kelishi qayd etilgan. Bu holat tibbiy ta’lim jarayonida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan samarali pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish zaruratini yuzaga keltiradi. So‘nggi yillarda tibbiy ta’lim tizimida klinik fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar keng qo‘llanilmoqda. Jumladan, muammoli o‘qitish (Problem-Based Learning), klinik vaziyatlar asosida o‘qitish (Case-Based Learning), simulyatsion ta’lim texnologiyalari, virtual bemor modullari hamda raqamli ta’lim platformalari talabalar bilimlarini real klinik vaziyatlar bilan integratsiya qilish imkoniyatini yaratmoqda. Ushbu pedagogik texnologiyalar talabalarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirish, klinik tafakkurni rivojlantirish va diagnostik qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim didaktik vosita hisoblanadi.

Shu nuqtai nazardan, tibbiy ta’lim muassasalarida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasini ilmiy asosda ishlab chiqish hamda ta’lim jarayoniga joriy etish tibbiy pedagogikaning dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqotning maqsadi tibbiy ta’lim muassasalari talabalarida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasining nazariy asoslarini o‘rganish va uning pedagogik samaradorligini ilmiy jihatdan asoslashdan iborat.

Tadqiqot metodlari. Mazkur tadqiqot tibbiy ta’lim muassasalari talabalarida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasining pedagogik samaradorligini aniqlash hamda uning ta’lim jarayonidagi amaliy imkoniyatlarini ilmiy asoslash maqsadida amalga oshirildi. Tadqiqot Andijon davlat tibbiyot instituti klinik fanlar yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalar ishtirokida olib borildi. Tadqiqotning metodologik asosini kompetensiyaviy yondashuv, konstruktivistik ta’lim nazariyasi hamda zamonaviy tibbiy pedagogika konsepsiyalari tashkil etadi. Ushbu nazariy yondashuvlar talabalarning nazariy bilimlarini real klinik vaziyatlar bilan integratsiya qilish, analitik

tafakkurini rivojlantirish va mustaqil klinik qaror qabul qilish kompetensiyasini shakllantirishga qaratilgan. Tadqiqot eksperimental-pedagogik dizayn asosida tashkil etildi. Tadqiqot jarayonida jami 120 nafar talaba ishtirok etdi. Ishtirokchilar ikki guruhga ajratildi: nazorat guruhi va tajriba guruhi. Nazorat guruhida 60 nafar talaba an'anaviy o'qitish metodlari asosida ta'lim olgan bo'lsa, tajriba guruhidagi 60 nafar talaba klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida o'qitildi. Tadqiqot 2023–2024 o'quv yili davomida olib borildi va talabalarning klinik fikrlash darajasi tajriba boshida va yakunida diagnostik tahlil orqali baholandi. Tadqiqot jarayonida bir qator ilmiy va pedagogik metodlardan foydalanildi. Jumladan, pedagogik kuzatuv metodi yordamida talabalarning klinik vaziyatlarni tahlil qilish jarayonidagi faoliyati, muammoli vazifalarni hal qilish jarayonidagi fikrlash strategiyalari hamda klinik qaror qabul qilish jarayoni monitoring qilindi. So'rovnoma va test metodlari talabalarning klinik fikrlash darajasi, diagnostik tahlil qobiliyati hamda analitik tafakkurini aniqlash maqsadida qo'llanildi. Shuningdek, klinik vaziyatlarni tahlil qilish (Case-Based Learning) metodi orqali talabalar real klinik holatlarga yaqinlashtirilgan vaziyatlarni o'rganishdi, simptomlar va laborator ko'rsatkichlarni tahlil qilish asosida differensial diagnostika o'tkazdilar hamda optimal davolash strategiyasini ishlab chiqdilar. Muammoli o'qitish (Problem-Based Learning) metodi yordamida talabalar murakkab klinik muammolarni mustaqil tahlil qilish, muammoning sabablarini aniqlash hamda klinik qaror qabul qilish jarayonini bosqichma-bosqich amalga oshirish ko'nikmalarini shakllantirdilar.

Tadqiqot jarayonida simulyatsion ta'lim texnologiyalaridan ham keng foydalanildi. Simulyatsion mashg'ulotlar jarayonida klinik holatlar maxsus o'quv modellarida modellashtirilib, talabalar real klinik muhitga yaqin sharoitda diagnostik va terapevtik qarorlar qabul qilish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Bu jarayon talabalarda klinik fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, shuningdek tezkor va asoslangan klinik qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qildi.
Klinik fikrlash kompetensiyasini baholash jarayonida bir qator diagnostik mezonlar ishlab chiqildi. Ushbu mezonlar talabalarning diagnostik tahlil qilish qobiliyati, analitik fikrlash darajasi, differensial diagnostika o'tkazish ko'nikmasi, klinik qaror qabul qilish tezligi hamda muammoli klinik vaziyatlarni hal qilish qobiliyatini aniqlashga qaratildi. Baholash jarayonida klinik fikrlash darajasi uch bosqichga — past, o'rta va yuqori daraja — bo'yicha tasniflandi. Klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasi bir necha bosqichda amalga oshirildi. Dastlab diagnostik bosqichda talabalar klinik fikrlash darajasi aniqlanib, boshlang'ich ko'rsatkichlar qayd etildi. Keyingi bosqichda integrativ o'qitish bosqichi amalga oshirilib, klinik vaziyatlar, muammoli vazifalar va simulyatsion mashg'ulotlar asosida ta'lim jarayoni tashkil etildi. Uchinchi bosqichda amaliy faoliyat bosqichi doirasida talabalar simulyatsion klinik holatlarda mustaqil diagnostik tahlil o'tkazib, klinik qarorlar qabul qildilar. Yakuniy bosqichda esa reflektiv tahlil bosqichi tashkil etilib, talabalar faoliyati tahlil qilindi, xatolar muhokama qilindi hamda klinik fikrlash strategiyalarini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqot natijalarini tahlil qilish jarayonida olingan ma'lumotlar matematik-statistik usullar yordamida qayta ishlanib, klinik fikrlash kompetensiyasining rivojlanish dinamikasi aniqlab berildi. Statistik tahlil talabalarning klinik fikrlash darajasidagi o'zgarishlarni aniqlash, nazorat va tajriba guruhlari natijalarini solishtirish hamda qo'llanilgan pedagogik texnologiyaning samaradorligini baholash imkonini berdi.
Mazkur metodologik yondashuv tibbiy ta'lim jarayonida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasining samaradorligini kompleks baholash, shuningdek talabalarning analitik tafakkuri, diagnostik tahlil qilish qobiliyati va mustaqil klinik qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish mexanizmlarini ilmiy asosda aniqlash imkonini yaratdi.

Tadqiqot natijalari va ularning tahlili. Tadqiqot jarayonida tibbiy ta'lim muassasalari talabalarida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasining pedagogik samaradorligi tajriba va nazorat guruhlari natijalarini qiyosiy tahlil qilish orqali baholandi. Tadqiqotning boshlang'ich bosqichida talabalar klinik fikrlash darajasi diagnostik testlar, klinik vaziyatlarni tahlil qilish hamda muammoli vazifalarni hal qilish natijalari asosida aniqlab olindi. Dastlabki natijalar talabalarning klinik fikrlash kompetensiyasi yetarli darajada shakllanmaganligini ko'rsatdi. Boshlang'ich diagnostika natijalariga ko'ra, talabalarning klinik fikrlash darajasi quyidagicha taqsimlandi: 46 % talabalarda klinik fikrlash darajasi past, 38 % talabalarda o'rta, va atigi 16 % talabalarda yuqori daraja qayd etildi. Bu holat tibbiy ta'lim jarayonida klinik vaziyatlarga asoslangan interaktiv o'qitish metodlari yetarli darajada qo'llanilmayotganligini hamda talabalarning nazariy bilimlarini amaliy klinik vaziyatlar bilan integratsiya qilish jarayoni yetarli darajada tashkil etilmaganligini ko'rsatadi. Tajriba guruhida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirishga

qaratilgan integrativ pedagogik texnologiya joriy etildi. Mazkur texnologiya klinik vaziyatlar asosida o‘qitish (Case-Based Learning), muammoli o‘qitish (Problem-Based Learning), simulyatsion treninglar hamda reflektiv tahlil metodlarini o‘z ichiga oldi. Ushbu pedagogik yondashuv talabalarni faol o‘quv jarayoniga jalb qilish, klinik muammolarni tahlil qilish hamda mustaqil diagnostik xulosalar chiqarish imkoniyatini yaratdi. Tajriba yakunida o‘tkazilgan diagnostik tahlillar tajriba guruhida klinik fikrlash kompetensiyasining sezilarli darajada oshganligini ko‘rsatdi. Yakuniy natijalarga ko‘ra, tajriba guruhida klinik fikrlash darajasi yuqori bo‘lgan talabalar ulushi 38 % ga, o‘rta darajadagi talabalar 44 % ga yetdi, past darajadagi talabalar esa 18 % gacha kamaydi. Bu esa klinik fikrlashni rivojlantirish texnologiyasining samaradorligini tasdiqlaydi.

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, klinik vaziyatlarga asoslangan o‘qitish talabalarning diagnostik tahlil qilish qobiliyatini 32 % ga, differensial diagnostika o‘tkazish ko‘nikmalarini 28 % ga, klinik qaror qabul qilish tezligini esa 25 % ga oshirdi. Ayniqsa, simulyatsion mashg‘ulotlar jarayonida talabalar real klinik vaziyatlarga yaqin sharoitda mustaqil qaror qabul qilish imkoniyatiga ega bo‘ldilar, bu esa ularning klinik tafakkurini rivojlantirishda muhim pedagogik omil bo‘lib xizmat qildi. Nazorat guruhida esa klinik fikrlash darajasida sezilarli o‘zgarish kuzatilmadi. Bu guruhda yuqori darajadagi klinik fikrlash ko‘rsatkichlari atigi 5–7 % ga oshgani qayd etildi. Mazkur natijalar an’anaviy o‘qitish metodlari klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish uchun yetarli darajada samarali emasligini ko‘rsatadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, klinik vaziyatlar asosidagi o‘qitish, muammoli vazifalar hamda simulyatsion ta’lim texnologiyalarini integratsiyalash talabalarda analitik fikrlash, diagnostik tahlil qilish hamda klinik qaror qabul qilish kompetensiyalarini samarali rivojlantiradi. Shu bilan birga, talabalarning o‘quv jarayonidagi faolligi, mustaqil fikrlash darajasi hamda klinik muammolarni hal qilish qobiliyati ham sezilarli darajada oshgani kuzatildi.

Olingan natijalar tibbiy ta’lim jarayonida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash talabalarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi. Mazkur texnologiya bo‘lajak shifokorlarning klinik tafakkurini rivojlantirish, diagnostik xatoliklarni kamaytirish hamda klinik qaror qabul qilish jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari tibbiy ta’lim muassasalari talabalarida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish jarayoni an’anaviy o‘qitish metodlari bilan cheklangan holda yetarli darajada samarali tashkil etilmasligini ko‘rsatdi. Zamonaviy tibbiyot amaliyotida shifokordan murakkab klinik vaziyatlarni tezkor tahlil qilish, differensial diagnostika o‘tkazish hamda asoslangan klinik qaror qabul qilish talab etiladi. Shu sababli klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish tibbiy ta’lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot jarayonida olingan natijalar klinik vaziyatlarga asoslangan o‘qitish, muammoli ta’lim texnologiyalari hamda simulyatsion mashg‘ulotlarni integratsiyalash talabalarning analitik tafakkuri va klinik qaror qabul qilish qobiliyatini sezilarli darajada rivojlantirishini ko‘rsatdi. Bu holat zamonaviy tibbiy pedagogika tadqiqotlari natijalari bilan ham mos keladi. Xususan, xalqaro ilmiy adabiyotlarda klinik vaziyatlarga asoslangan o‘qitish talabalarning klinik tafakkuri va diagnostik tahlil qilish ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim didaktik vosita sifatida baholanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, simulyatsion ta’lim texnologiyalaridan foydalanish talabalarning klinik faoliyatga tayyorgarligini oshirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Simulyatsion mashg‘ulotlar talabalarga real klinik sharoitga yaqin muhitda diagnostik va terapevtik qarorlar qabul qilish imkoniyatini yaratadi. Bu esa talabalarning klinik tafakkurini rivojlantirish, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish hamda klinik qaror qabul qilish jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi. Shuningdek, muammoli o‘qitish metodlarining qo‘llanilishi talabalarni faol o‘quv jarayoniga jalb qilish, mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish hamda klinik muammolarni tahlil qilish jarayonida analitik yondashuvni shakllantirishga yordam beradi. Bu jarayon talabalarning nazariy bilimlarini amaliy klinik vaziyatlar bilan integratsiya qilish imkoniyatini yaratadi.

Tadqiqot natijalari shuni ham ko‘rsatdiki, klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish jarayonida raqamli ta’lim texnologiyalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Virtual bemor tizimlari, raqamli klinik modellar hamda interaktiv ta’lim platformalari talabalarning diagnostik tahlil qilish va klinik qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali didaktik vosita hisoblanadi.
Shu bilan birga, klinik fikrlashni rivojlantirish jarayonida pedagogik yondashuvlarning integratsiyasi muhim ahamiyatga ega. Ya’ni klinik vaziyatlar, simulyatsion ta’lim, muammoli o‘qitish hamda reflektiv tahlil metodlarini yagona pedagogik tizim sifatida qo‘llash talabalarda klinik tafakkurning bosqichma-bosqich shakllanishini ta’minlaydi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari tibbiy ta’lim

jarayonida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish bo‘lajak shifokorlarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda muhim omil ekanligini tasdiqlaydi. Mazkur yondashuv talabalar bilimlarini amaliy klinik faoliyat bilan integratsiya qilish, diagnostik xatoliklarni kamaytirish hamda tibbiy xizmat sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa. Mazkur tadqiqot tibbiy ta’lim muassasalari talabalarida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish texnologiyasining nazariy asoslari va pedagogik samaradorligini o‘rganishga qaratildi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, zamonaviy tibbiy ta’lim tizimida klinik fikrlash bo‘lajak shifokorlarning kasbiy kompetensiyasining muhim tarkibiy qismi bo‘lib, u diagnostik tahlil qilish, differensial diagnostika o‘tkazish, klinik vaziyatlarni baholash hamda asoslangan klinik qaror qabul qilish jarayonlarini o‘z ichiga oladi. Tadqiqot davomida klinik vaziyatlar asosida o‘qitish, muammoli ta’lim (Problem-Based Learning), simulyatsion mashg‘ulotlar hamda interaktiv pedagogik texnologiyalarni integratsiyalash talabalarning analitik tafakkuri va klinik qaror qabul qilish ko‘nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirishini ko‘rsatdi. Tajriba guruhida olingan natijalar klinik fikrlash darajasining sezilarli darajada oshganligini hamda talabalarning diagnostik tahlil qilish qobiliyati, muammoli klinik vaziyatlarni hal qilish ko‘nikmalari va mustaqil klinik qaror qabul qilish kompetensiyasi rivojlanganligini tasdiqladi. Shuningdek, simulyatsion ta’lim va klinik vaziyatlarga asoslangan o‘qitish metodlari talabalarning o‘quv jarayonidagi faolligini oshirish, nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan integratsiya qilish hamda klinik tafakkurni bosqichma-bosqich shakllantirish imkoniyatini yaratadi. Mazkur yondashuv bo‘lajak shifokorlarning kasbiy tayyorgarligini oshirish, diagnostik xatoliklarni kamaytirish hamda klinik qaror qabul qilish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Tibbiy ta’lim muassasalarida klinik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish bo‘lajak shifokorlarning professional kompetensiyasini shakllantirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Mazkur texnologiyalar tibbiy ta’lim jarayonini takomillashtirish, talabalarning analitik tafakkurini rivojlantirish hamda zamonaviy sog‘liqni saqlash tizimi talablariga mos malakali mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar

1. Tukhtaeva N. et al. Using mind mapping in teaching computer science //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2024. – Т. 3244. – №. 1. – С. 030028.
2. Ismanova A. Upbringing of highly educated young people is the main basis for preventing religious extremism and terrorism //Экономика и социум. – 2022. – №. 10-2 (101). – С. 59-62.
3. Tukhtaeva N., et al. "November). Using mind mapping in teaching computer science. In AIP Conference Proceedings (Vol. 3244, No. 1). AIP Publishing. Arofat, I.(2016). Social-political need of fighting with Enlightenment against ideology of religious extremism and terrorism." European research 6.17 (2024): 96.
4. Mukhammadjonovich R. M. et al. Use of new innovative methods in teaching the science of information technologies and modeling of technological processes //Journal of Survey in Fisheries Sciences. – 2023. – Т. 10. – С. 1458-1463.
5. Mengliyev I. et al. Education artificial intelligence systems and their use in teaching //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2024. – Т. 3244. – №. 1. – С. 030079.
6. Кобулова М. А. Основные направления использования компьютерных технологий в адаптивных онлайн обучающих системах //Universum: психология и образование. – 2024. – №. 10 (124). – С. 14-16.
7. Muhammadjonovich R. M. Tibbiyotda axborot texnologiyalari fanining zamonaviy o ‘qitish talablari //ta’lim, tarbiya va innovatsiyalar jurnali. – 2025. – Т. 2. – №. 2. – С. 47-50.
8. Muhammadjanovich R. M. Virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar va elektron o ‘quv resurslaridan foydalanish mexanizmlari //ta’lim, tarbiya va innovatsiyalar jurnali. – 2025. – Т. 2. – №. 2. – С. 41-46.
9. Rustamov M. Use of modern methods in teaching “information technology” in medical education //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. A7. – С. 30-33.
10. Muhammadjonovich R. M. Tibbiy oliy ta’limda raqamli ta’lim muhitini yaratishning pedagogik va texnologik asoslari //conference of advance science & emerging technologies. – 2025. – Т. 1. – №. 5. – С. 43-44.

SAMARQAND UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTNOMASI

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК SCIENTIFIC REPORTS

Texnik muharrir **Sh.Xoliqulov**

Muharrirlar:

I.Sulaymonov - fil.f.d., dotsent
E.Arziqulov - f.-m.f.d., dotsent
O.Yusupova - fil.f.n., dotsent

Mas'ul muharrir:

A. Sh. Yarmuxamedov - f.-m.f.n.

Muassis: Samarqand davlat universiteti Manzil: 140104,
Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15.
Telefon: (0 366) 240-38-47, Faks: (0 366) 239-13-87 e-mail:
axborotnoma.uz
SamDU «Ilmiy axborotnoma» jurnali tahririyati kompyuterida terildi. Bosishga 30.05.2026-yilda ruxsat etildi. Qog'oz o'lchami A-4. Nashriyot hisob tabog'i 10,00
Buyurtma raqami 845 Adadi 30 nusxa.

ISSN 2181-1296